

Формування інвестиційного механізму інноваційного розвитку буряківництва

Анотація: Виявлено тенденції та пріоритети інвестування інноваційної діяльності в буряківництві. Визначено причини, що стримують активізацію впровадження інновацій та обґрунтовано основні складові, що формують інвестиційний механізм інноваційного розвитку галузі.

Annotation: Found out tendencies and priorities in investing of innovative activity in a production of beets. Certainly out reasons, which restrain of introduction of innovations and grounded basic elements which form the investment mechanism of innovative development of industry.

Аннотация: Обнаружены тенденции и приоритеты в инвестировании инновационной деятельности в свекловодстве. Определено причины, которые сдерживают активизацию внедрения инноваций и обосновано основные составляющие, которые формируют инвестиционный механизм инновационного развития отрасли.

Ключові слова: інвестиційний механізм, інноваційний розвиток, джерела інвестицій, напрями інвестування, буряківництво.

Постановка проблеми. Підвищення активності інноваційної діяльності підприємств аграрного сектору є однією з головних передумов стабільності та сталого розвитку галузі. В ринковому середовищі, яке постійно змінюється, даний напрям може бути ефективно реалізований лише за умови вирішення проблеми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку аграрної економіки.

Необхідність подальшого розвитку на інноваційній основі буряківництва як складової одного з основних секторів продовольчого ринку України –

цукробурякового підкомплексу зумовлює потребу у нарощуванні обсягів інвестиційних ресурсів, поліпшення структури джерел інвестування та оптимізації рівня інвестиційного забезпечення галузі. Виробництво цукрових буряків на інноваційній основі має значний потенціал для отримання статусу перспективного напрямку здійснення інвестицій, що зумовлюється необхідністю забезпечення технологічних потреб та формування експортного потенціалу переробних підприємств з виготовлення одного з найважливіших продуктів харчування – цукру. З огляду на це, виникає необхідність у дослідженні тенденцій інвестування інноваційної діяльності у буряківництві, вивченні джерел та можливостей її фінансування та обґрунтуванні основних напрямків інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі активізації інноваційної діяльності в аграрній сфері та вивченню джерел її фінансування присвячено наукові праці Андрійчука В. Г., Гайдуцького А. П., Зубця М. В., Кісіля М. І., Коденської М. Ю., Маліка М. Й., Підлісецького Г. М., Шибаніної О. В., Яценка В. М. та ін. Однак вирішення зазначених проблем залишається актуальним і вимагає здійснення подальших досліджень.

Постановка завдання. Активізація запровадження інновацій у практику господарювання бурякосійних підприємств потребує залучення відповідного обсягу інвестиційних ресурсів із зовнішніх і внутрішніх джерел. Виходячи з цього, виникає потреба дослідження інноваційного потенціалу буряківництва, визначення основних важелів та напрямів стимулювання підвищення інтересу інвесторів до інноваційної діяльності в галузі.

Метою даної статті є виявлення причин, що стримують активізацію інвестування впровадження інновацій у буряківництві та обґрунтування основних складових, що формують інвестиційний механізм інноваційного розвитку галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування інноваційного розвитку буряківництва значною мірою залежить від можливостей збільшення його фінансування. Низький рівень інвестиційного забезпечення внаслідок

несприятливого підприємницького середовища для інновацій, обмеженості доступу до фінансових ресурсів, дефіциту державних коштів гальмує розвиток галузі на інноваційній основі. За останні роки лише 0,1-0,2% від загальної кількості підприємств аграрного сектору здійснювали технологічні інвестиції, причому не отримали належного розвитку такі прогресивні види інноваційної активності, як дослідження та розробка, купівля високотехнологічних машин і устаткування, нових агротехнологій, придбання прав на ліцензії і патенти [1].

Вивчення зарубіжного досвіду інвестування буряківництва засвідчує, що значення інноваційного чинника в галузі постійно зростає. Так, у Великобританії, де сільськогосподарські товаровиробники забезпечують найвищий рівень ефективності бурякоцукрової галузі, високих результатів досягнуто завдяки поширенню та стимулюванню науково-дослідних робіт, що виконуються Фондом досліджень вирощування цукрових буряків і освіти (SBREC) [2]. Метою заснування даного фонду є проведення наукових досліджень для удосконалення технологій виробництва продукції буряківництва без завдання шкоди навколишньому середовищу, постійне підвищення рівня конкурентоспроможності товаровиробників і галузі за визначеними напрямками наукових досліджень, які постійно переглядаються і визначаються відповідні обсяги фінансування. Пріоритетами діяльності Фонду на наступні 5 років є: розробка нових сортів і технологій вирощування цукрових буряків, що передбачають мінімальну обробку посівів; боротьба з хворобами, шкідниками, бур'янами; розробка заходів щодо забезпечення більш ефективного транспортування сировини до цукрового заводу; підвищення рівня механізації приміщень для зберігання коренеплодів та удосконалення автотранспорту з урахуванням особливостей культури. Оцінка ефективності впровадження інновацій у виробництво цукрових буряків у Великобританії засвідчила збільшення виходу цукру з 1 га понад 10 т [3].

Забезпечення конкурентоспроможності продукції буряківництва в нашій країні можливе лише за умови вдосконалення виробничого процесу на інноваційній основі. В Україні наукові дослідження в галузі переважним чином

здійснюються за рахунок державного фінансування та кредитування, оскільки приватних вітчизняних та іноземних інвесторів відштовхує відсутність ефективного механізму отримання прибутку від здійснення інноваційної діяльності. Також не сприяє притоку інвестиційних ресурсів з недержавних джерел фінансування і те, що інноваційний процес у буряківництві характеризується тривалими строками розробки й апробації нововведень. Так, період від початку селекційної роботи до впровадження нових гібридів становить 25 років, з яких 18 припадає на селекційний процес [4]. Отже, з огляду на обмеженість власних, залучених та позикових джерел фінансування інноваційних процесів в аграрних підприємствах, інвестиційне забезпечення виробництва цукрових буряків повинно ґрунтуватися на активізації ролі держави, створення відповідних умов для стимулювання науково-дослідницької роботи та розвитку інноваційної інфраструктури.

Наукове забезпечення буряківництва в Україні здійснюється під методичним керівництвом Інституту цукрових буряків за участю Інституту коренеплідних культур і галузевих дослідних станцій. Пріоритетними є програми, спрямовані на розробку ресурсо- і енергоощадних технологій та виведення сортів, що забезпечуватимуть підвищення урожайності й цукристості. Колективом науковців розроблена інтенсивна технологія вирощування цукрових буряків, яка базується на використанні високопродуктивних вітчизняних гібридів, науково-обґрунтованих сівозмін, систем удобрення, раціональних систем обробітку ґрунту, надійного захисту від бур'янів, шкідників і хвороб, забезпеченні необхідними ґрунтообробними і збиральними машинами. Рекомендована технологія сприяє отриманню урожайності коренеплідів 50 – 60 т/га при затратах праці 60 – 70 люд.-год. та скорочення загальних витрат на 15-20%, дозволяє знижувати забур'яненість посівів на 90%. Крім цього, розроблено нову адаптивну екологізберігаючу технологію вирощування цукрових буряків, яка передбачає зниження величини хімічного навантаження на довкілля у два рази і зменшення у 1,3 – 1,5 разу затрат на проведення захисту посівів від бур'янів [5].

Характерною особливістю буряківництва є те, що воно виступає не тільки споживачем інноваційної продукції, а й виробником та постачальником її для інших галузей народного господарства. Підтримки з боку держави, науковців та інвесторів потребує важливий напрям наукових розробок – отримання альтернативних видів палива з цукрових буряків та супутньої продукції цукрового виробництва. Питання доцільності виготовлення палива з енергоносіїв біологічного походження залишається досить дискусійним, часто висловлюються діаметрально протилежні думки, через що дана проблема знаходиться на стадії прийняття рішення.

Потенційні можливості інноваційного розвитку буряківництва переконливо свідчать, що відтворення основного капіталу в галузі повинно здійснюватись на новій конкурентоспроможній основі. Вкладення у застарілу техніку, у виробництво за екстенсивними високозатратними технологіями, ігнорування досягнень науки не виправдовують себе. Отже, перспективи інвестування виробництва цукрових буряків слід розглядати лише при орієнтації його на використання результатів наукових досліджень в процесі інтенсифікації галузі. Інвестиційне забезпечення буряківництва має провадитись в комплексі з розвитком інноваційної діяльності та впровадження результатів наукових розробок у виробництво.

Ресурсне забезпечення реалізації стратегії функціонування буряківництва на якісно новій основі повинно відбуватись за рахунок формування інвестиційного механізму інноваційного розвитку. Про розробку механізму ідеться в тому випадку, коли одні економічні явища стають імпульсом для виникнення інших, що, при умові проходження у певній послідовності, призводить до отримання результату. Організація інвестування розвитку виробництва цукрових буряків на інноваційній основі має ґрунтуватись на реальних джерелах залучення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів, визначення напрямів їх ефективного використання, створення інноваційного продукту з орієнтацією на нагальні потреби буряковиробників, втілення наукових розробок у практику. Отже, інвестиційний механізм інноваційного

розвитку буряківництва в своїй основі – це система заходів, важелів, стимулів та інструментів, що використовуються для організації розробки та впровадження у виробництво сучасних науково-технічних досягнень в поєднанні з можливими формами їх інвестування. Основними завданнями формування і приведення в дію такого механізму є: стимулювання діяльності, що має на меті створення нових технологій і продуктів; використання всіх можливих джерел надходження інвестиційних ресурсів в таку діяльність; організація впровадження досягнень науки та результатів наукових розробок у виробництво цукрових буряків; реалізація інноваційних програм і проектів у буряківництві на умовах, прийнятних для виробників; поєднання державної підтримки з активізацією участі приватного капіталу в інноваційних процесах (рис.).

Приплив інвестицій в інноваційні програми галузі можливий лише за умов стимулювання державної підтримки сільськогосподарського виробництва та розвитку інтеграційних процесів. Інтегровані аграрно-промислові підприємства отримують ефект за рахунок консолідації фінансових ресурсів, праці і засобів виробництва. Концентрація капіталу потужних компаній та інвестування його в розвиток сировинних зон цукрових заводів дає змогу забезпечити впровадження інтенсивних технологій виробництва, здійснити перехід до інноваційної моделі розвитку галузі. Доцільним вважаємо створення великими інтегрованими структурами, що діють у цукробуряковому підкомплексі, галузевого фонду сприяння інноваційному розвитку.

Висновки. Таким чином, перешкодами для здійснення повноцінного інвестування інноваційного розвитку буряківництва є несприятливе підприємницьке середовище для інновацій, обмеженість доступу до фінансових ресурсів, дефіцит державних коштів, тривалий строк розробки та впровадження інновацій. Основними важелями, що сприятимуть активізації залученню інвестицій у розвиток галузі на інноваційній основі, визначено забезпечення повноцінного фінансування наукових установ за рахунок державного бюджету; податкове стимулювання інноваційного розвитку; поглиблення аграрно-

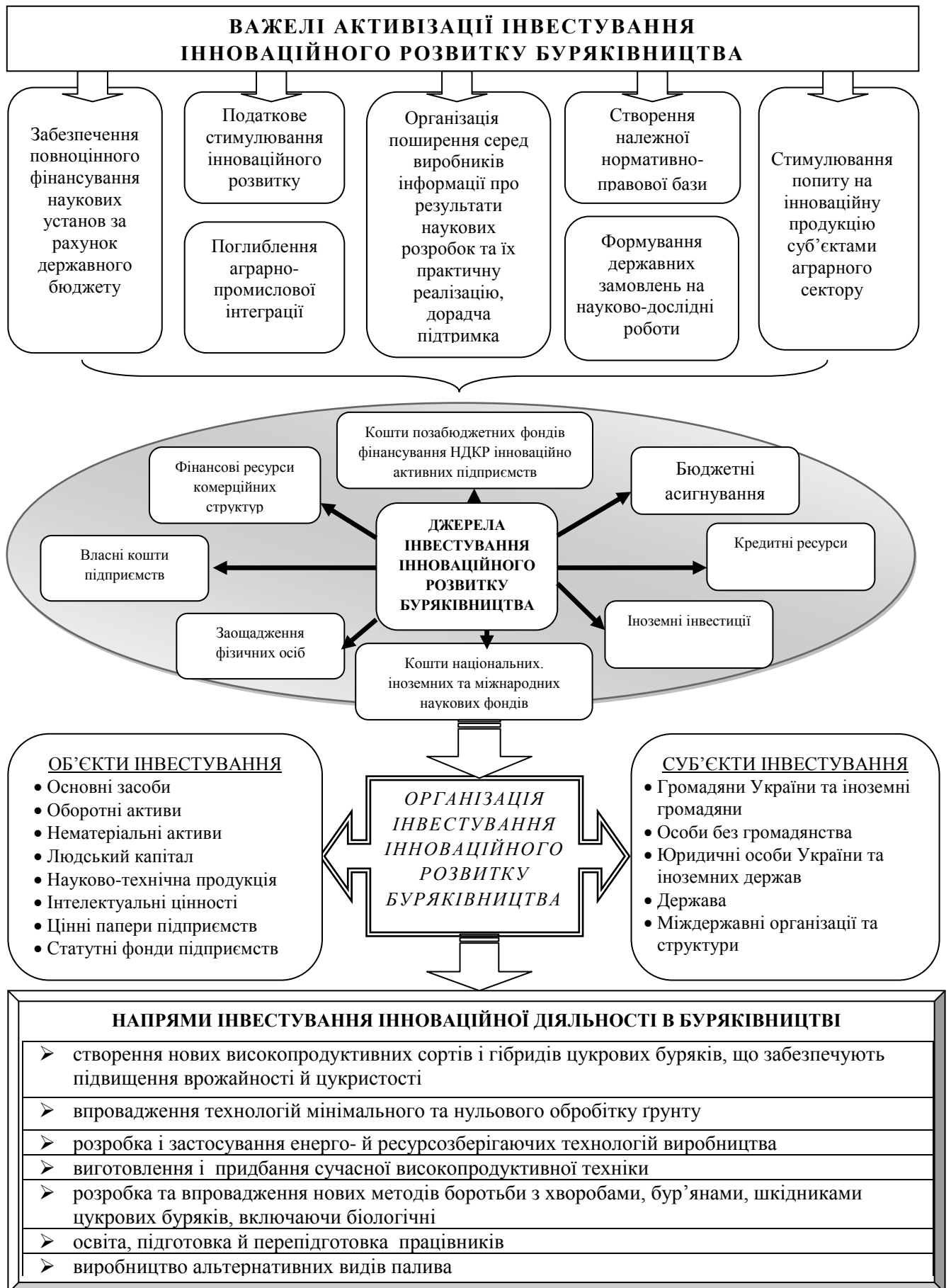

Рис. Структурно-логічна схема інвестиційного механізму інноваційного розвитку буряківництва

промислової інтеграції; організацію поширення серед виробників інформації про результати наукових розробок та їх практичну реалізацію; створення належної нормативно-правової бази; формування державних замовлень на науково-дослідні роботи; стимулювання попиту на інноваційну продукцію суб'єктами аграрного сектору. Створення й ефективне функціонування інвестиційного механізму інноваційного розвитку буряківництва на основі залучення додаткового капіталу з існуючих та запропонованих джерел зможе дати поштовх інноваційним процесам в галузі, що в перспективі сприятиме її економічному піднесенню.

Література

1. Покотилова В. І. Інноваційний розвиток аграрного сектора в умовах НТР [Електронний ресурс] / WEB-ресурс науково-практичних конференцій. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009_03_05/1_pokotilova.htm
2. Варченко О. М. Посилення ролі аграрної науки у відродженні та розвитку бурякоцукрового виробництва / О. М. Варченко // Вісник аграрної науки. – 2003. – № 4. – С. 69 – 71.
3. Варченко О. М. Досвід активізації інноваційних процесів бурякоцукрової галузі Великобританії та його адаптація в Україні / О. М. Варченко // Агроном. – 2009. – № 3. – С. 160 – 163.
4. Міщенко І. М. Інвестиційне забезпечення селекційних досліджень в аграрній науці / І. М. Міщенко // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2001. – № 2 – С. 113 – 117.
5. Роїк М. В. Доповідь на засіданні Президії Національної академії аграрних наук України з питання «Про наукові основи формування інвестиційно-інноваційного розвитку галузі буряківництва» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національної академії аграрних наук України. – Режим доступу: <http://www.uaan.gov.ua/news.php?id=601>